

HISTORICKÝ KORPUS SLOVENČINY: HIST-6.0¹

Katarína Rausová

RAUSOVÁ, K. (2024): Corpus of Historical Slovak: hist-6.0. In: *Slovenská reč*, 89/1, 156 – 163.

Abstract: The article presents the sixth version of the Corpus of Historical Slovak marked as hist-6.0. The Corpus of Historical Slovak is a diachronic corpus of Slovak texts from the pre-codification period. It contains both project's transliterated texts from photocopies of the original texts, as well as printed texts preserving the original orthography. Preparation of the current version started in autumn 2020. The article describes three areas of conceptual development of this corpus version, namely: 1. adding of new texts, 2. unification of the rules for text transliteration and 3. unification of existing tagging.

Keywords: corpus, Slovak language, diachronic, transliteration rules, tagging.

Článok v skratke:

- Článok predstavuje 6. verziu Historického korpusu slovenčiny, ktorý spracúva texty z predpisovného obdobia.
- Mapuje postup prác v troch oblastiach: revízia už zaradených textov do korpusu; revízia značkovania a možnosti vyhľadávania; dopĺňanie nových textov.
- Vysvetľuje dôvody revízie, opisuje postupy a predstavuje výsledky prác.

1. ÚVOD

Historický korpus slovenčiny (ďalej HKS) je diachrónny korpus zameraný na texty z predpisovného obdobia, teda na texty pred prvou kodifikáciou. Podľa spôsobu získania materiálu obsahuje dva druhy zdrojových textov: jednak ide o vlastné prepisy pôvodných rukopisov, ale i diel vydaných tlačou do r. 1787,² ktoré prepisovali pracovníci a spolupracovníci Slovenského národného korpusu Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV, v. v. i., priamo pre HKS; jednak o už publikované diela (tlačené i elektronické), ktoré v súčasnosti sprístupňujú pôvodné translitero-

¹ Príspevok vznikol v rámci projektu „Tvorba a rozvoj Slovenského národného korpusu“, financovaného Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvom kultúry SR a Slovenskou akadémiou vied.

V čase publikovania článku je sprístupnená už aj siedma verzia Historického korpusu slovenčiny (hist-7.0), ktorá stavia na koncepcii 6. verzie korpusu. Jej stručná charakteristika je zverejnená na stránke tohto korpusu. Obe verzie sú po prihlásení sa k dispozícii všetkým používateľom Slovenského národného korpusu v nástroji NoSketch Engine na internete.^[1]

² V HKS sa výnimočne môžu vyskytnúť i mladšie texty, ak neboli ovplyvnené Bernolákovou kodifikáciou. Príkladom sú *Patenty cisára Jozefa II. z r. 1786 – 1788*.

vané texty z predpisovného obdobia³. Prvá verzia HKS, hist-1.0^[3], bola sprístupnená v roku 2012.⁴ Tvorbe HKS sa venovali v minulosti práce R. Garábika (2019) a K. Rausovej (2021).

V článku predstavujeme v poradí šiestu verziu HKS s označením hist-6.0. Ide o verziu s doteraz najrozsiahlejšími koncepčnými zmenami, ktoré členíme do troch oblastí: doplnenie nových textov; zjednotenie pravidiel na prepis textov a zjednotenie doterajšieho značkovania. Prípravy aktuálnej verzie HKS sa začali na jeseň 2020. Pozostávali z troch etáp, ktoré súvisia aj s vyššie uvedenými zmenami v koncepcii.

2. PRVÁ ETAPA: REVÍZIA TEXTOV UŽ ZARADENÝCH DO KORPUSU

Prvá etapa sa zamerala na revíziu textov sprístupnených v predchádzajúcich verziách HKS. V prvom rade išlo o kontrolu, keďže vo všetkých textoch – nielen v pramenných materiáloch, ale aj v tých, ktoré boli prevzaté zo súčasných vydaných diel – sa rovnako pristupuje k prepisu s dôrazom na zachovanie jednotnej transliterácie pôvodných grafém.

Cieľom HKS je zachytiť texty v pôvodnej jazykovej a grafickej podobe, teda tak, ako boli napísané, bez úprav podľa súčasnej ortografie. Dvomi zásahmi sa však nebolo možné vyhnúť: prvým bola interpunkcia a druhým písanie kapitálok. Zásah do interpunkcie sa týka niektorých vydaných diel, z ktorých bol prevzatý prepis pôvodných rukopisov, napr. *Pramene k dejinám slovenčiny 1 – 3*. V edičnej poznámke týchto diel je priamo uvedené, že interpunkcia a písanie veľkých písmen boli upravované.

Problém kapitálok je vzhľadom na charakter rukopisov širší, keďže v samotných rukopisoch je niekedy veľmi náročné rozlíšiť, kedy autor zamýšľal zapísať slovo kapitálkami a kedy išlo o malé písmeno. Pri textoch, ktoré sa prepisovali priamo pre projekt HKS, bola snaha tento rozdiel zachytiť, je však otáznosť, do akej miery sa pre nejednoznačnosť zdrojových textov možno spoľahnúť na jednoznačnosť výsledku. Aj to môže byť dôvodom, prečo sa v už spomínaných *Prameňoch k dejinám slovenčiny* zvolilo zachytávanie kapitálok podľa súčasnej ortografie.

Napriek tomu, že sa HKS drží zásad transliterácie, teda jednej grafémy v pôvodnom texte zodpovedá jedna graféma v počítačovom spracovaní, bolo nevyhnutné pristúpiť k niekoľkým výnimkám, a to pri grafémach, ktoré sa i napriek tvarovej variantnosti vo funkcii nelíšia. Ide o nasledujúce prípady:

- varianty grafémy *s* (*s*, *ſ*) v pôvodnom rukopise sú v počítačovom spracovaní zachytené jednotne ako *s*;

³ Zoznam všetkých diel zaradených do HKS je uvedený na stránke *Textové zdroje a verzie korpusu*^[2]. Vlastné prepisy a prevzaté texty sú uvádzané samostatne.

⁴ Ďalšie verzie porov. taktiež v Slovenskom národnom korpusu.^[4], ^[5], ^[6]

- varianty diakritiky (napr. š aj ṧ) sú jednotne prepisované znakom š (ṧ je však zachované);
- ů používané napr. v kurente na zápis *u* sa prepisuje ako obyčajné *u*;
- *y* (najmä v diele Valaská škola) je nahradené obyčajným *y*.⁵

Kontrola prepisu bola zvlášť dôležitá pri prevzatých, tlačou vydaných pamiatkach, kde bolo potrebné overiť a vyradiť tie texty, ktoré pôvodný zápis upravovali do dobovej ortografie. Pôvodné historické texty ich vydavatelja zvykli upravovať pre ľahšiu čitateľnosť a zrozumiteľnosť. Niekedy išlo o úplný preklad textu do dobovej slovenčiny, inokedy len o zjednodušenie pôvodného zápisu podľa pravidiel súdobej ortografie, či už úplne, alebo na úrovni vybraných grafém (najčastejšie boli pôvodné *g* a *w* nahradené grafémami *j* a *v*).

V 5. verzii HKS nezodpovedali transliteračným pravidlám nasledujúce texty: Veršovaný slovníček na konci zbierky *Scepussio-Verallaei presbyteri almae dioecesis Scepusiensis carmina* od S. Matza vydaný v Jazykovednom časopise (1958) a *Urbáre feudálnych panstiev na Slovensku* (1959). Pri uvedených vydaniach by bola spätná rekonštrukcia pôvodného textu náročná a bez nahliadnutia do originálneho rukopisu by ani nebola možná. Preto boli uvedené texty pri príprave novej verzie korpusu odstránené a v 6. verzii korpusu sa nenachádzajú.⁶

Okrem uvedených diel boli odstránené aj *Patenty cisára Jozefa II. z r. 1786 – 1788* a *Patent Jozefa II. o manželstve*, keďže do publikovania novej verzie HKS neboli k dispozícii pôvodné rukopisy na overenie metodiky ich prepisu. Po revízii sú opäť prístupné v 7. verzii korpusu.

V rámci revízií sa identifikoval aj prípad duplicitného textu – išlo o úryvok z rukopisu z 18. storočia *Poznámky a rady hygienické, prírodopisné, meteorologické, ekonomické* (18. stor.), ktorý bol jednak súčasťou vlastného prepisu celého diela, ktoré bolo pripravené pre 5. verziu korpusu, jednak sa nachádzal i v *Prameňoch k dejinám slovenčiny I* (1992, s. 226 – 236). V korpuse hist-6.0 je uvedená kapitola z *Prameňov k dejinám slovenčiny* odstránená.

⁵ Prístupy jednotlivých editorov k prepisu *y* sa rôznia, väčšina však prepisuje *y* ako *y*. Pôvodný znak zachováva vo svojom vydaní Valaskej školy napr. G. Sabo, a to i napriek tomu, že v editorskej poznámke uvádza, že *y* nemá žiaden gramatický význam (porov. Gavlovič – Sabo 1988, s. 595). V ortografickej analýze tohto diela však L. Ďurovič načrtáva niekoľko pravidiel nie úplne náhodnej distribúcie *y* v texte (porov. Ďurovič 1988, s. 667, 669).

⁶ Okrem uvedených diel sa v HKS nachádzal ešte jeden text, ktorý nezodpovedal predpokladu zachovania pôvodnej ortografie, avšak zásahy vydavateľa sme odhalili prakticky až so zverejnením 6. verzie korpusu, v ktorej je zachovaný. Išlo o prepis z fotokópie rukopisu uloženého v Oddelení dejín slovenčiny, onomastiky a etymológie Jazykovedného ústavu L. Štúra SAV, v. v. i., o ktorej sa predpokladalo, že ide o nedotknutý text *Valaskej školy* z r. 1755 od Hugolína Gavloviča. Analýza však ukázala, že priamo do Gavlovičovho textu zasahoval jeho neskorší vydavateľ Michal Rešetka, ktorý dielo upravoval do súdobej slovenčiny, teda podľa Bernolákovho úzu. Kritickému vydaniu diel a ich podrobnej analýze sa koncom minulého storočia venovali G. Sabo (Gavlovič 1988) a G. Gáriková (Gavlovič 1989).

Do prepisu samotných textov prebraných z 5. verzie korpusu sa nezasahovalo s výnimkou prepisu krátkeho textu *Výhražného listu zbojníkov Mestu Bardejov* z 15. storočia. Pôvodný prepis sa nahradil presnejším podľa publikácie R. Krajčoviča a P. Žiga *Príručka k dejinám spisovnej slovenčiny* (2015, s. 91).

V rámci revízií sa v jednom texte zasiahlo i do chyby v štruktúrnom značení pri slovách zapísaných dovedna a oddelene: charakteristickou črtou predpisovných rukopisov je odlišný prístup k zápisu niektorých výrazov, ktoré dnes píšeme dovedna, avšak v rukopisoch ich nachádzame ako dve slová⁷. Napr. príslovku spôsobu *nahlas* v textoch možno nájsť zapísanú dovedna, ale i oddelene v podobe *na hlas*. V tomto prípade nie je pri vyhľadávaní v HKS potrebné poznať, či bolo slovo napísané dovedna alebo zvlášť – konkordancia zobrazí obe možnosti, pričom slovo zapísané oddelene sa zobrazuje ako zapísané s oblúčikom – *na_hlas* (v štruktúrnych značkách je oblúčik vyjadrený podčiarkovníkom). Tento zápis bol prítomný od prvých verzií HKS, napriek tomu bol do 4. verzie korpusu pridaný a ďalej prebraný text I. Kotuliča *Spišský pozostalostný súpis zo 16. storočia* vydaný v Jazykovednom časopise (1959), ktorý miesto podčiarkovníka používal spojovník. Táto chyba je v korpuse hist-6.0 opravená.

3. DRUHÁ ETAPA: REVÍZIA ZNAČKOVANIA A MOŽNOSTÍ VYHĽADÁVANIA

Popri kontrole ortografie sa práce na kvalitatívnom zlepšovaní dát orientovali aj na revíziu špecifických štruktúrnych značiek. Keďže prácam na HKS sa od jeho vzniku venovalo viacero ľudí a nie vždy kontinuálne, nastala situácia, keď sa k textovému zápisu pristupovalo variantne, teda použitím odlišných štruktúrnych značiek. Išlo predovšetkým o značenie skratiek a cudzojazyčných textov, ktoré sme v 6. verzii zjednotili. Nižšie uvádzame prehľad týchto značiek.

3.1. OZNAČENIE CUDZOJAZYČNÝCH TEXTOV

V predpisovných textoch neraz nachádzame vety, príp. i state v cudzom jazyku. V priebehu tvorby jednotlivých verzií HKS boli na tieto úseky používané nasledujúce označenia: pôvodne bola označovaná len latinčina, a to značkou *<langLAT>...</langLAT>*. Neskôr sa začali označovať i ďalšie jazyky a na ich zachytenie bola vytvorená štruktúrna značka *remark*, ktorá odrážala dve rôzne skutočnosti – jazyk a význam skratiek (porov. časť *Rozpísanie skratiek*). Značka *remark* sa v konkordancii zobrazovala v tvare *<rem>...</rem>* a po rozkliknutí informácií o dokumente sa zobrazil jej obsah v tvare *rem.lang* a skratka daného jazyka (napr. *la* – latinčina, *el* – gréčtina, *he* – hebrejčina).

⁷ Na označenie dvoch a viacerých slov, ktoré sú zapísané dovedna, ale podľa súčasnej ortografie by mali byť zapísané zvlášť, používa HKS lomku, ktorou ich oddeľuje. Napr. *atak* sa v pôvodnom texte v korpuse zachytáva v tvare *a/tak* (porov. *Špecifické štruktúrne značky* na stránke HKS^[7]).

V korpuse hist-6.0 boli predošlé značenia jazykov zrušené a nahradené jednoduchším označením, ktoré sa zobrazuje priamo v konkordancii: pre úsek textu v latinčine sa zobrazuje `<la>...</la>`, v nemčine `<de>...</de>`, v maďarčine `<hu>...</hu>`, v hebrejčine `<he>...</he>`, v gréčtine `<el>...</el>` a v neznámom jazyku alebo v prípade prelínania sa viacerých jazykov `<frg>...</frg>`.

3.2. ROZPÍSANIE SKRATIEK

Od prvých verzií HKS bolo rozpisovanie skratiek zachytené prostredníctvom hranatých zátvoriek, ktoré token nerozbíjali. Napr. pri vyhľadávaní latinského *item* sa okrem samotného výrazu zobrazia v konkordancii i rozpísané skratky *ite[m]* a *it[em]*.

Neskôr boli skratky rozpisované prostredníctvom už spomínanej značky *remark*. Výhodou bol fakt, že rekonštruovaná skratka sa nezobrazila v texte, ale len v poznámke (ako sme uviedli pri cudzom jazyku), čo zaručilo, že pôvodný text nebol narušený ani pri vyhľadávaní umelo rekonštruovanými tvarmi. V konkordancii sa zobrazila len skratka s označením `<rem>` (napr. `<rem>it</rem>`), po rozkliknutí informácií o zvolenom dokumente sa zobrazila rozpísaná skratka v tvare, napr. *etc.*:

rem.abb et cetera

rem.lang la

Pri vyhľadávaní teda nebolo potrebné konkordanciu ručne triediť od rekonštruovaných výrazov. Na druhej strane sa však ukázala nevýhoda, že pri vyhľadávaní výrazu *item* sa skrátené tvary nezobrazovali.

Rovnako ako pri označení cudzieho jazyka i pri skratkách sa v 6. verzii HKS zvolil jednotný jednoduchší zápis – v hranatých zátvorkách – a značka `<rem>` sa odstránila. Po zrušení značky *remark* však bolo potrebné vyriešiť otázku, ako rozpísať skratky, ktoré boli tvorené inak ako jednoduchým vynechaním hlások. Hranaté zátvorky na to nepostačovali. Na tento účel sa zvolilo využívanie zvislej čiary, ktorá bola v predošliých verziách používaná v prípade dvoch možných čítaní jedného slova⁸. Opticky oddeľovala 2 výrazy (buď pôvodné dve možnosti čítania jedného slova, alebo v korpuse hist-6.0 tiež skratku a jej rozpísanú podobu), pričom však celý reťazec (pred i po zvislej čiare) predstavoval jediný token⁹.

3.3 VYHĽADÁVANIE ZNAKOV YA Ÿ

Okrem zjednotenia štruktúrnych značiek bola jedna zmena uskutočnená i na úrovni vyhľadávania, kde bola doplnená možnosť rozlišovať alebo nerozlišovať znaky

⁸ V prípade, že prepisovateľ nevedel jasne identifikovať hlásku slova v rukopise, mohol v prepise výnimočne uviesť varianty daného slova oddelené zvislou čiarou: napr. *prišlo|prešlo*.

⁹ Napr. skratka *2do* sa pri rozpísaní v konkordancii zobrazí ako *2do|secundo*, pričom nezáleží na tom, či sa vyhľadáva *2do* alebo *secundo*.

y a j̃. Graféma j̃ má vzhľadom na svoj výskyt a použitie v historických textoch výnimočné postavenie. Okrem toho, že sa objavuje v pozícii, kde v súčasnosti nachádzame ypsilon, na iných miestach by mohla predstavovať okrem y aj digrafy ij alebo ii. Aby nedošlo pri prepise k nechcenému interpretovaniu pôvodného znaku jednou z uvedených možností (nie vždy to je možné), j̃ sa zachováva. To však má vplyv na možnosti vyhľadávania, keďže HKS dôsledne rozlišuje tvary s diakritikou a bez nej. Preto je pri tejto graféme výnimočne možné vyhľadávanie s prehláskou i bez nej, a to takto:

a) Vyhľadávanie tvarov s y aj j̃: ak sa do možnosti *jednoduché hľadanie* vloží znak y, resp. nejaký výraz obsahujúci znak y, nástroj zobrazí príslušné tvary tak s y, ako aj s j̃. Napríklad pri vyhľadaní výrazu *stary* sa zobrazia tvary *stary* aj *starj̃*.

b) Vyhľadávanie tvarov obsahujúcich len y (bez j̃): na vyhľadanie výhradne tvarov bez j̃ nestačí používať jednoduché vyhľadávanie, je potrebné vyhľadávať prostredníctvom atribútu *slovný tvar*. Tak sa pri vyhľadaní výrazu *stary* zobrazia len tvary *stary*.

c) Vyhľadávanie tvarov obsahujúcich len j̃ (bez y): vyhľadanie výhradne tvarov bez y je možné v rámci typov hľadania rovnako cez *jednoduché hľadanie*, ako i cez *slovný tvar*, do ktorého sa zadá výraz aj s grafémou j̃. Takto sa pri vyhľadaní výrazu *starj̃* zobrazia len tvary *starj̃*.

4. TRETIA ETAPA: DOPLNENIE NOVÝCH TEXTOV

Do 6. verzie HKS pribudlo päť manuálne prepísaných pamiatok z predpisovného obdobia:

a) dve z oblasti liečiteľstva:

- *Herbár liptovský*, 17. stor., rkp. v MTAK. Budapešť (nekompletný);
- *Receptár turčiansky – Lekárske rady po roku 1679*, rkp. v LAMS. Martin;

b) tri administratívno-právne dokumenty:

• *Vypočúvanie svedkov v spore o vrch Drienové*, r. 1617 – 1619. Štátny slovenský ústredný archív, Bratislava, fasc. 93.

• *Vypočúvanie svedkov pred trenčianskym župným súdom v spore o zemiansky pôvod obyvateľov obce Lednica, 8. mája 1663*. Štátny slovenský ústredný archív, Bratislava, fasc. 117.

• *Výtah z listiny trenčianskeho župného súdu obsahujúci výpovede svedkov v hraničnom spore o vrch Drienové, január 1654*. Štátny slovenský ústredný archív, Bratislava, fasc. 93.

Okrem vlastných prepisov obsahuje korpus hist-6.0 texty z nasledujúcich publikácií:

• BENKA, P. – HOMZA, M. – ŽIGO, P. (eds.) (2018): *Právno-administratívne dokumenty, tom. I : Prísazné formuly zo 16. – 18. storočia (Monumenta Linguae Slovacae, vol. I)*. Bratislava : Univerzita Komenského.;

- LABANCOVÁ, I. – OLEJNÍK, V. – MESIARKIN, A. (eds.) (2019): *Od-
borno-náučné dokumenty, tom. 1: Zbierka poučení o liečiteľstve a prírode zo 17.
storočia (Monumenta Linguae Slovacae, vol. 3)*. Bratislava : Univerzita Komen-
ského.

Obe publikácie vznikli v rámci projektu APVV-16-0374 *Slovaciká z bývalého
Uhorského kráľovstva na príklade Horného Uhorska (1500 – 1780)* a sú dostupné na
internetu.^[8] V porovnaní s predlohou obsahujú zásahy na úrovni označenia delenia
a spájania slov prostredníctvom štruktúrnych značiek lomky, napr. *s/nami* a *oblúči-
ka*, napr. *z_dwihl*.

5. ZÁVER

Hist-6.0 je kvalitatívne vylepšenou verziou historického korpusu slovenčiny,
ktorá bola revidovaná s ohľadom na rozširovanie obsahu a zjednocovanie značkova-
nia a vyhľadávania. V článku sme predstavili prístupy k jednotlivým revíziám.
Z HKS sa odstránili texty, v ktorých sa zistilo, že nezachovávajú pôvodnú ortogra-
fiu, ale boli upravované, s výnimkou textu Valaská škola H. Gavloviča, pri ktorom
identifikácia zásahov nastala až po zverejnení korpusu hist-6.0. Uskutočnilo sa tiež
zjednotenie značkovania, ktoré zabezpečil najmä Dušan Žovinec. V súčasnosti po-
užívané značkovanie je opísané na stránkach HKS v sekcii *Špecifické štruktúrne
značky*^[7]. Na transliterácii pramenných textov sa podieľali Michaela Majerčíková,
Katarína Rausová a Siniša Habijanec.

Do siedmej verzie HKS sú okrem nových doplnených textov začlenené i skon-
trolované *Patenty Jozefa II*. Text diela H. Gavloviča *Walaska sskola mrawuw stodo-
la* sa v tejto verzii nahradil pôvodnejším prepisom podľa vydania z roku 1988. Pri
textoch z *Prameňov k dejinám slovenčiny 1 – 3* sa uskutočnila aj revízia vonkajších
anotácií, ktorá umožňuje ľahšie hľadanie originálu.

Literatúra

- ĎUROVIČ, L. (1988): The language of *Walaska Sskola*. In: Gavlovič, H.: *Valaská Škola*. Ed. G. J. Sabo. Ohio: Slavica Publishers, Inc.
- GAVLOVIČ, H. (1988): *Valaská Škola*. Ed. G. J. Sabo. Ohio: Slavica Publishers, Inc.
- GAVLOVIČ, H. (1989): *Valaská škola mraviv stodola*. Ed. G. Gáfriková. Bratislava: Veda.
- GARABÍK, R. (2019): Historický korpus slovenčiny. In: *Slovenská reč*, 84/3, 307 – 317.
- KOTULIČ, I. (1959): Spišský pozostalostný súpis zo 16. storočia. In: *Jazykovedný časopis*, 10/1, 36 – 67.
- KRAJČOVIČ, R. – ŽIGO, P. (2015): *Príručka k dejinám spisovnej slovenčiny*. 3. vyd. Bratislava: Uni-
verzita Komenského.
- KUCHAR, R. – VALENTOVÁ, I. (eds.) (2008): *Pramene k dejinám slovenčiny 3*. Bratislava: Veda.
- LALIKOVÁ, T. – MAJTÁN, M. (eds.) (2002): *Pramene k dejinám slovenčiny 2*. Bratislava: Veda.
- MAJTÁN, M. – SKLADANÁ, J. (eds.) (1992): *Pramene k dejinám slovenčiny 1*. Bratislava: Veda.
- MATZ, S. (1958): Scepussio-Verallaei presbyteri almae dioecesis Scepusiensis carmina. Veršovaný
slovníček na konci zbierky. 1779 – 1785. In: *Jazykovedný časopis*, 9/1 – 2, 141 – 142.

MARSINA, R. – KUŠÍK, M. (eds.) (1959): *Urbáre feudálnych panstiev na Slovensku*. Zv. 2. Bratislava: Vydavateľstvo SAV.

RAUSOVÁ, K. (2021): Možnosti a hranice prípravy textov z predpisovného obdobia do historického korpusu. In: Hladký, J. – Závodný, A. (eds.): *Varia XXIX. Zborník príspevkov z XXIX. kolokvia mladých jazykovedcov (Trnava 25. 11. – 27. 11. 2020)*. Trnava: Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 110 – 118.

Pramene

GAVLOVIČ, H. (1755 – 1833): *Walaska sskola mrawow stodola*. Dubnica. Rkp. v archíve Matice slovenskej v Martine.

Patent Jozefa II. o manželstve. Fotokópia uložená v oddelení dejín slovenčiny, onomastiky a etymológie Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV, v. v. i., sign. 7.55.

Patenty cisára Jozefa II. z r. 1786 – 1788. Orig. v UK Bratislava, sign. Č SB 207.

Poznámky a rady hygienické, prírodopisné, meteorologické, ekonomické. 18. stor. Rkp. v SNM v Martine, sign. 491/592.

Internetové zdroje

[1] <https://bonito.korpus.sk> (cit. 23. 5. 2024).

[2] <https://korpus.sk/korpusy-a-databazy/korpusy-snk/verejne-pristupne-korpusy-snk/historicky-korpus-slovenčiny/textove-zdroje-a-verzie-korpusu/> (cit. 15. 2. 2024).

[3] Historický korpus slovenčiny – hist-1.0. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV 2012. Dostupný na: <https://korpus.sk> (cit. 9. 11. 2023).

[4] Historický korpus slovenčiny – hist-4.0. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV 2016. Dostupný na: <https://korpus.sk> (cit. 9. 11. 2023).

[5] Historický korpus slovenčiny – hist-5.0. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV 2020. Dostupný na: <https://korpus.sk> (cit. 9. 11. 2023).

[6] Historický korpus slovenčiny – hist-6.0. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV 2022. Dostupný na: <https://korpus.sk> (cit. 9. 11. 2023).

[7] <https://korpus.sk/korpusy-a-databazy/korpusy-snk/verejne-pristupne-korpusy-snk/historicky-korpus-slovenčiny/strukturne-znacky-pouzivane-v-historickom-korpuse-slovenčiny/> (cit. 15. 2. 2024).

[8] <http://slovacika.sk/monumenta-linguae-slovaca/> (cit. 20. 2. 2024).

Katarína Rausová

Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, v. v. i.

Panská 26, 811 01 Bratislava

E-mail: katarina.rausova@juls.savba.sk

ORCID: 0000-0002-7855-2839